

Natius i Immigrants Digitals, una aproximació teòrica.

Evolució dels termes.

Marta Nebot Chiva
Grau en Comunicació
Universitat Oberta de Catalunya
Tutor: Daniel Aranda Juarez
Juny, 2017

RESUM

Amb el pas dels anys l'ús de les noves tecnologies s'ha incorporat a totes les activitats realitzades per l'ésser humà. Els nens i joves són possiblement el sector de la població que més còmode se sent amb les noves tecnologies. Els permeten crear comunitats, consultar informació, comunicar-se, construir les seves identitats i escapar de la mirada dels adults. Marc Prensky (2001) encunya aquesta generació d'individus com a Natus Digitalis (Prensky, 2001), nens i joves que estan familiaritzats amb els nous mitjans socials, caracteritzats per la seva immediatesa i interactivitat. I com a terme antagonista Immigrants Digitalis (Prensky, 2001), aquells que no han crescut al món digital, però que s'han apropiat a aquesta tecnologia adoptant alguns aspectes d'ella.

En aquest text es fa una reflexió sobre el concepte dels anomenats Natus i Immigrants digitalis; a partir de l'anàlisi de les diferents teories existents entorn dels termes que han sorgit a les últimes dècades, que amb els anys s'ha anat modelant, amb noves aportacions i perspectives d'autors diferents.

Paraules Clau: TIC; noves tecnologies; natus digitalis; immigrants digitalis; generació; joves; bretxa digital

ABSTRACT

During the last few years, the use of new technologies has become part of our lives. Children and young people are probably the sector of population that feel more comfortable with the new technologies. These technologies, allow them to create communities, search for information. It helps them to communicate and create new identities away from the control of elder people. Marc Prensky (2001) calls this generation as Digital Natives Prensky (2001), children and youngsters that are familiar with the new technologies and social media whom are characterized by their interactivity. And the antagonist term, Digital Immigrants (Prensky, 2001) those that have not grown up in the digital world but have adopted these technologies and some of its aspects.

On this text there is a reflexion about the concept of the so called digital Native and Immigrant, taken from the different theories of this environment that have arisen during the last decades which have been modelated with the years and perspectives from different authors.

Keywords: ICT; new technologies; digital natives; digital immigrants; generation; young person; digital divide

ÍNDIX

1. Introducció	8
1.1 Objectius i metodologia	9
2. Introducció al marc teòric	12
2.1 Denominació i evolució del concepte	13
3. Referents teòrics	16
3.1 Grups generacionals	17
3.2 Els joves com a protagonistes del món digital	20
3.3 Diferents Generacions i les seves característiques	21
3.3.1 Generació Net	21
3.3.2 Nadius i Immigrants Digitals	24
3.3.3 Generació Multimèdia	26
3.3.4 Generació Interactiva	28
3.3.5 Millennials	30
3.4 Actitud digital	33
3.5 Inclusió digital	37
4. Bretxa Digital. La mirada dels adults sobre les TIC i els joves	41
5. Noves aproximacions	47
5.1 Digital Wisdom	48
5.2 Residents i Visitants Digitals	49
6. Conclusions	54
Bibliografia	58

1

INTRODUCCIÓ

Així com el segle XIX va estar marcat per la revolució industrial i pel sorgiment de noves nacions, el fi del segle XX i els inicis del XXI estan signats per la irrupció de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC). I des de fa anys estem assistint a un canvi progressiu en les formes i els processos educatius i comunicatius. Tot el que avui en dia porta la denominació digital és sinònim de modernitat i de progrés.

Els grans canvis socials estan lligats a termes que ens permeten identificar i descriure la importància que tenen o han tingut en la transformació de la societat. La història és fruit d'una successió d'etapes amb estructures econòmiques, polítiques i socials diferents. Hem dit adéu a unes societats per a rebre'n de noves. En el present parlem de Societat Postindustrial¹, Societat del Coneixement², Societat de la Informació³ (Daniel Bell, 1973) o Societat Xarxa (Manuel Castells, 1997), termes que descriuen el moment en els que ens trobem actualment.

1 L'Any 1973, el sociòleg nord-americà Daniel Bell va introduir el terme al seu llibre, *El advenimiento de la sociedad post-industrial*.

2 La noció de "societat del coneixement" va aparèixer cap a finals dels anys 90, utilitzada particularment en mitjans acadèmics. La UNESCO, 2003 va adoptar el terme per a la seva variant "societats del saber".

3 Alguns autors (Nora i Minc, 1980; Lacroix i Tremblay, 1995; Ne-groponte, 1995; Miège, 1998; Castells, 2000) situen el sorgiment de la "societat de la informació" cap a la meitat dels anys setanta. L'anàlisi d'aquest procés de canvi s'ha efectuat des de perspectives diverses: política, economia, filosofia, comunicació, sociologia, entre altres.

Aquesta transformació ha afectat quasi tots els àmbits de la nostra societat. La tecnologia ha revolucionat el nostre dia a dia. Gràcies a Internet, han sorgit escenaris virtuals, formats i suports que agilitzen i ens faciliten l'accés a la informació. Hem adquirit nous mètodes per a relacionar-nos i interaccionar. L'espai i el temps han adquirit un nou sentit.

Així, les noves tecnologies han tingut un efecte disruptiu en molts sistemes i processos de comunicació tradicionals. Canvia la manera de difondre i produir els continguts. Els models comunicatius han variat. Estem en l'era de la immediatesa, de la interactivitat, la connectivitat i la interacció amb els altres. Els nous suports comunicatius conviden a la participació.

El coneixement també adquireix un nou valor, que ens obliga a estar en continu aprenentatge. Hem d'estar disposats a aprendre durant tota la vida, en aquest "mon líquid" del que Bauman parla, tot canvia.

1.1 OBJECTIUS I METODOLOGIA

D'aquest marc conceptual s'han seleccionat com a unitat d'anàlisi per a la construcció del document articles d'investigació, en la seva majoria, i alguns llibres representatius en l'àrea, sota la categoria d'anàlisi dels termes Natiu i Immigrant digital, amb la finalitat d'obtenir una definició global i veure com han evolucionat els termes amb els anys, a la vegada que les noves tecnologies s'han anat incorporant cada volta més a la vida quotidiana en la societat, amb els seus avantatges i inconvenients.

Per a l'elaboració del text han estat fonamentals les aportacions dels diferents autors pioners en aquest marc teòric, com Marc Prensky, Murduchowicz, White

& Le Cornu o Howe & Strauss entre altres⁴ .

La finalitat d'aquest TFG és analitzar els conceptes a partir de les diferències teòriques existents i reflexionar sobre com ha evolucionat en el temps, a més de conèixer les característiques destacades, els perills als quals s'afronten i les diferències dels nadius enfront dels Immigrants digitals, sempre des d'una reflexió teòrica.

⁴ Després de la realització de les referències bibliogràfiques i la seva anàlisi corresponent, s'han elegit aquells autors que adverteixen sobre aquests termes i la seva evolució amb els anys.

2

INTRODUCCIÓ AL MARC TEÒRIC

Amb el sorgiment de les TIC va aparèixer un xoc de cultures i identitats que es va manifestar principalment en l'àmbit educatiu, principalment entre educadors i estudiants. El principal canvi radica en què, gràcies a la ràpida disseminació de les tecnologies digitals en les últimes dècades del segle XX, es pot parlar de la primera generació d'estudiants que ha estat immersa des del naixement en l'auge, els usos i possibilitats que ha inaugurat les tecnologies digitals, telèfons digitals, ordinadors, videojocs, etc.

En aquesta societat de la informació (Daniel Bell, 1973) i el coneixement, no tots els ciutadans s'estan adaptant igual a les possibilitats que ens ofereix aquest marc digital. Mentre un grup ha hagut d'aprendre a treballar amb aquestes noves eines, els denominats Immigrants Digitals, uns altres no entenen la vida sense l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) perquè han crescut amb elles. Són els Nadius Digitals (Prensky, 2001), Millennials (Howe & Strauss, 2007) o Generació Net (Tapscott, 1998), nens i joves per als quals les tecnologies són habituals en la seva rutina diària. En elles veuen, no només una eina més per a l'oci, l'entreteniment, la comunicació o informació, sinó que esperen que el seu domini els serveixi per llaurar-se el seu futur professional.

Troben en les TIC un lloc de trobada amb amics i on poder compartir les experiències amb els seus pares, al mateix temps que disposen d'una autonomia

respecte als adults. En aquest context, els que van arribar a ser adults abans de la massificació d'aquestes tecnologies poden definir-se com immigrants digitals (Prensky, 2001).

Encara que per a algunes persones l'arribada de la societat digital es produeix de manera inesperada i sobtada, el que realment ha passat, és que els eixos transformats des de començaments del segle XX per la televisió, el temps i l'espai, vertiginosament van canviar gràcies a la creació d'Internet (García, 2008). La velocitat que aporta Internet a la informació, el coneixement, però a la vegada a les formes socials, pren unes dimensions insospitades (Pérez-Tornero, 2005).

2.1 Denominació i Evolució del concepte

L'origen del terme Natus digitals, prové de la reflexió de l'investigador nord-americà Marc Prensky (2001) que, amb el seu article "Digital Natives, Digital Immigrants", estableix una diferència entre perfils diversos d'ús i accés a les TIC, creant com a oposició la categoria d'Immigrant digital. Així, defineix als Natus digitals com la primera generació que ha crescut amb les tecnologies digitals, són Natus del llenguatge dels ordinadors, videojocs i Internet, mentre que els Immigrants digitals són aquells que no han crescut al món digital, però que s'han apropiat a aquesta tecnologia adoptant alguns aspectes d'ella.

Entorn dels textos de Prensky (2001), es pot afirmar que, nens, adolescents i joves comparteixen característiques generacionals entorn de la seva relació amb la tecnologia i amb les relacions socials intervingudes per les TIC. És per això que altres autors han denominat als Natus digitals de diferents formes, segons les generacions a les quals pertanyen, l'any de naixement i segons l'autor que realitzi la investigació.

Taula 4. Denominacions atribuïdes al “Natiu Digital”

Generació Digital (Serge Vieux)	Generació Net (Tapscott)	Generació Multimedia (Morduchowicz)	Millenials (Howe)
Generació Y	Generació Z	Echo Boomers	Screenager
Generació @	Generació Click	Boom Digital	Generació copy/paste
Gerneració Einstein	Generació Internet	Generació Now	Couch potatoes
Generació Google	Generació MySpace	Trophy Kids	Avatars

Font: (García, F., et al. 2011, p.4) basada en DOMINGO (2008)

3

REFERENTS TEÒRICS

Abans de presentar les dades, és útil proporcionar una breu revisió de la literatura sobre el tema en qüestió. L'argument central per a donar suport al concepte de Natiu Digital és que es tracta d'una generació nascuda les últimes dues dècades i que han interactuat –totalment o en part- amb les noves tecnologies.

L'existència de diferents teories entorn de la idea de Natiu digital ha donat versions encontrades sobre els aspectes positius i negatius d'aquesta generació, encara que en la majoria dels casos són més rellevants les virtuts que els defectes.

Autors com Tapscott (1998, 2009), Howe & Strauss (1991, 2000), Prensky, Oblinger & Oblinger (2003), Palfrey & Gasser (2008), entre d'altres han argumentat que les generacions de gent jove estan submergits en un món infundat per les tecnologies digitals, es comporten de forma diferent a les generacions anteriors. Pensen de forma diferent, aprenen de manera diferent, exhibeixen les seves característiques socials i tenen diferents expectatives sobre la vida i l'aprenentatge.

Els termes clau en aquest text són *Natus i Immigrants Digitals*, però, hi ha un nombre creixent de termes que pretenen identificar les noves generacions de joves que han sigut educats en un entorn digital. Per aquest text s'han seleccionat els termes més rellevants amb la relació bibliogràfica trobada al voltant.

3.1 Grups generacionals

Als anys 60 va arribar la Generació TV i durant els 70 va nèixer la Generació vídeo; als 80 la Generació Nintendo i als 90 la Generació Internet. En la dècada del segle XXI, en termes de Morduchowicz, va aparèixer la Generació Multimèdia, on conflueixen múltiples llenguatges i l'estimulació continua, reflectida en l'estimulació tàctil que han de fer en la pantalla per accedir a qualsevol realitat virtual (Otero, 2009).

Les generacions nascudes després dels anys 80 han rebut diferents noms sota uns trets comuns: són adolescents nascuts sota l'influx tecnològic, capaços d'utilitzar millor Internet que els adults. Constitueixen, el que Tapscott (1998) denomina Generació Net. Per a Tapscott (1998) així com els Baby Boomers de la postguerra van protagonitzar la revolució cultural dels anys seixanta, basada en el naixement de la televisió i la cultura rock, els nens i nenes dels 90 van ser la primera generació que aplegat a la majoria d'edat en l'era digital. L'essencial és l'impacte cultural d'aquestes noves tecnologies: d'ençà que raonen els han rodejat instruments electrònics que han configurat la seva visió de la vida i del món.

Per a Tapscott⁵ existeix un canvi generacional que coincideix amb el de la tecnologia predominant l'any 1946 després d'acabar la II Guerra mundial (taula1), una generació que va viure la Guerra Freda i l'amenaça nuclear. Aquesta generació és la que va començar a introduir la televisió a les llars, fins als seus néts, ja la generació Eco Baby Boom, més coneguda com a Generació Net, la generació de les xarxes socials, Internet i tots els desenvolupaments tecnològics actuals de les TIC.

5 Busón, C (2013) "La importancia de la información de los nativos e inmigrantes en entornos digitales en la era de la conectividad". *Revista Comunicación y Ciudadanía Digital COMMONS*. Vol. 2 (Noviembre, 2013), núm. 3, pp. 128-149.

Taula 1. Evolució generacional segons Tapscott (1998)

Generació	Característiques
Baby Boomers (1946-1964)	- És la generació del Rock, la guerra de Vietnam, de la Guerra Freda, dels moviments civils pro-drets humans, l'arribada de l'home a la Lluna...- Generació TV: van començar a veure el món a través del televisor.
Baby Busters (1965-1976)	- Generació X - La millor formada educativament, però amb difícil inserció laboral. - És la generació de la MTV, el grunge i la dels primers ordinadors personals i videojocs. - Des de la TV en blanc i negre, als TFT més nítids. - Gent que jugava a les bales, a la corda i al ping-pong.
Echo Baby Boomers (1977-1997)	- Generació que coincideix amb la revolució tecnològica d'Internet. - Són fills dels Baby boomers, que van retardar el matrimoni i la paternitat. - És la Generació Net.

Font: (García, F., et al. 2011, p.4) basada en Tapscott (1998)

García et al. (2011) citant el treball de Sinclair i Cebroni (taula2), proposa una classificació més completa, amb més matisos i que abasta un major període de temps. Dominant als nascuts entre 1980 i 2000 Millenials o Generació Y.

Taula 2. Evolució generacional segons Sinclair i Cerboni.

Denominació	Característiques
Digital Aliens (Silent Generation)	1925-1945. No estan interessats per la tecnologia.
Digital Immigrants (Baby boomers)	1946-1964. Poc inclinats cap a la tecnologia, encara que han adoptat algunes concretes: com el mòbil o l'e-mail.
Digital Adaptatives (Gen X)	1965-1979. La generació dels videojocs i el començament dels ordinadors personals.
Digital Natives (Gen Y/ Millenials)	1980-2000. Han viscut la tecnologia tota la vida, viuen en mons híbrids part fora de línia en línia en part.
Digital Avatars	Nascuts al segle XXI. Viuen en la major part en un món en línia i mantenen una gran quantitat de relacions i comunicacions virtuals.

Font: (García, F., et al. 2011) basada en DOMINGO (2008)

Howe & Strauss⁶ (2007) proposen una classificació mirant cap als pròxims vint anys (taula3). Denominat Homelanders als nascuts entre 2005 i 2025, després de la Generació del Mil·lenni (1982-2005).

Taula 3. Evolució generacional segons Howe & Strauss (2007).

Denominació	Característiques
GI Generation	1901 – 1924
Silent Generation	1925 – 1942
Boom Generation	1943 – 1960
Generation X	1961 – 1981
Millennial Generation	1982 – 2005 aprox.
Homeland Generation	2005 - 2025

Font: Pròpia. Basada en: Howe, N; Strauss, W, 2007

⁶ Howe, N; Strauss, W. *The Next 20 Years. How customer and workforce attitudes will evolve*. Harvard Business Review, 2007.

3.2 Els joves com a protagonistes del món digital

La tecnologia és avui l'eix que vertebra la cultura, les seves ferramentes, serveis i usos; en la mesura en què conformen la quotidianitat de les persones, estan donant lloc a unes transformacions socials de grans proporcions. S'ha trencat la centralitat del llibre com a síntesis cultural. Google o Wikipedia són les noves Alexandria (biblioteques) dels joves. L'alt consum i exposició mediàtica d'aquesta generació implica un ecosistema comunicatiu que incuba nous modes en la forma de llegir i escriure, les noves expressivitats i sensibilitats basades en la imatge i el vídeo (Martín Barbero, 2003).

L'any 2001, Marc Prensky repren el terme de Net Generation de Tapscott utilitzant la denominació de Nadius i Immigrants Digitals per a caracteritzar a la població d'estudiants que per primera volta en la història de la humanitat han crescut immersos i en constant contacte amb les tecnologies digitals. Aquests estan acostumats a rebre informació molt de pressa, processar diferents feines paral·lelament, preferir interpretar gràfics abans que texts, funcionar i treballar millor interconnectats, progressar amb premis i reconeixements freqüents, i jugar més que treballar seriosament.

Un any abans, Howe i Strauss (2000) apostaven pel terme: *Millennials*, nascuts després de l'any 1982. Els Millennials es caracteritzaven per haver modificat la seva visió de la tecnologia i experimentar una major empatia amb els entorns digitals.

Més tard, amb la consolidació de la tecnologia, Oblinger & Oblinger (2003) parlen de nou de Net Generation, per a descriure la generació nascuda després

de 1980 i amb unes competències digitals i d'aprenentatge actiu a través de l'experiència, la interactivitat i la col·laboració. Aquests autors es refereixen als sectors més joves de la població, que viuen en un entorn on la presència de les TIC tendeixen a ser constructives.

Aquesta és una primera aproximació als conceptes, que ens permet dibuixar un mapa de les diferents denominacions que se'ls han proporcionat a les noves generacions que han anat incorporant-se a la societat digital. La denominació d'aquesta generació ha quedat lligada al text fundat per Prensky (2001) superant l'ús d'altres denominacions contemporànies.

3.3 Diferents Generacions i les seves característiques

3.3.1 Generació Net

Jerome Tapscott (1998), que afirma que per a aplegar a la generació digital s'han produït una sèrie de transformacions generacionals, no sols demogràfiques sinó també tecnològiques. Aquesta evolució està fonamentalment influenciada pels canvis en la utilització dels mitjans de comunicació, que converteixen a l'usuari receptor passiu en un agent actiu de generació de continguts.

Tapscott (1998) afirma que per primera volta en la història les joves saben més que els seus pares sobre una innovació essencial per a la societat i se senten més còmodes amb ella que els seus progenitors, generant ja no una bretxa generacional, sinó un gran salt generacional: nens que superen als adults en la pista tecnològica, sobrepasant-los en moltes àrees de la vida quotidiana (Tapscott, 1998). Segons l'autor aquesta generació comença l'any 1997 i acaba l'any 1997.

La denominació de Tapscott⁷ es Generació Net, amb les característiques següents:

- Independència molt marcada, ja que adopten un paper actiu en la cerca de la informació.
- Franquesa emocional i intel·lectual, perquè quan es connecten a Internet s'exposen ells mateixos i poden revelar els pensaments més íntims. Però a la vegada són conscients del perill que entraña compartir informació personal a la xarxa.
- Llibertat d'expressió i opinions definides. Al contrari del que opinen alguns crítics, Tapscott afirma que l'entorn interactiu afavoreix l'habilitat verbal i l'expressió d'idees.
- Caràcter innovador. La Generació Net va sempre un pas endavant dels creadors de software, sempre estan buscant la forma de millorar les coses.

Oblinger & Oblinger (2005) suggereixen que la Generació Net va nàixer entre el 1982 i el 1991.

Aquesta generació aprèn millor a través del descobriment que sent informats. Poden desplaçar la seva atenció ràpidament d'una tasca a una altra i poden optar per no parar esment a coses que no els interessin. Tenen un temps de resposta ràpid, poden respondre ràpidament i esperar respostes ràpides a canvi. Aquestes habilitats poden donar-se a la seva experiència amb els jocs.

7 García, F., et al. "Señas de identidad del "nativo digital". Una aproximación teórica para conocer las claves de su unicidad". *Cuadernos de Documentación Multimedia*. Vol. 22 (2011), pp. 110-127.

Els autors destaquen les característiques següents:

Aprenentatge digital. Han crescut amb un ampli accés a la tecnologia, per tant són capaços d'utilitzar intuïtivament qualsevol dispositiu tecnològic i navegar a la xarxa. Encara que se senten còmodes utilitzant la tecnologia, i sense cap manual d'instruccions físic.

Els joves pertanyents a la generació Net estan més preparats visualment parlant que les generacions anteriors, molts d'ells s'expressen utilitzant imatges. Són capaços de navegar entre imatges, textos i so d'una manera natural. La seva forma de moure's entre el que és real i el que és virtual és instantània. Gràcies a la disponibilitat dels mitjans audiovisuals la seva alfabetització textual pot estar menys desenvolupada que les generacions anteriors, són més visuals.

Connectats. Per a ells el món ha sigut un lloc connectat, i més que qualsevol altra generació precedent ells han aprofitat el potencial dels mitjans a la xarxa. La Generació Net està sempre connectada. El dispositiu en particular pot canviar, però, estan permanentment connectats i sempre en marxa.

Immediatesa. Ja sigui la immediatesa amb la qual esperen resposta o a la velocitat que estan acostumats a rebre informació, la Generació Net és ràpida. Són multitasca, es mouen ràpidament d'una activitat a una altra, fins i tot simultàniament. Tenen temps de resposta ràpids. De fet, donen més valor a la velocitat que a l'exactitud.

Socials. Els agraden les activitats que promouen i reforcen la interacció social. Estan oberts a la diversitat, se senten còmodes coneixent desconeguts a la xarxa. Busquen interactuar amb altres usuaris, i no els importa compartir informació

personal amb els seus iguals. Encara que un nombre significatiu d'adolescents assumeix una identitat alternativa a la xarxa.

3.3.2 Natus i Immigrants Digitals

A partir de les investigacions realitzades per Tapscott (1998), l'investigador Marc Prensky (2001) va reprendre el tema i va presentar un altre terme per a definir aquestes generacions de nens i joves als que va denominar "la generació de Natus Digitals. Per a ell els joves d'aquesta generació han crescut sota la influència d'Internet.

Marc Prensky assenyala explícitament a aquest fenomen com una discontinuïtat o singularitat, pel fet que les últimes dècades del mil nou-cents van ser determinants en el desenvolupament de les tecnologies i que a més, estant immersos des del seu naixement (o edats primerenques) en aquest entorn, els estudiants d'aquesta generació van desenvolupar noves capacitats cognitives que transcedeixen l'habilitat d'utilitzar els nous aparells. Ells pensen i processen informació de manera diferent als seus predecessors (Prensky, 2001).

Ahora els antagonistes, persones que no han tingut cap tipus de relació amb les tecnologies. Aquí s'ubiquen els adults d'aquesta generació, en la seva majoria, pares de família i professors dels Natus Digitals. Anomenats Immigrants Digitals que no poden ocultar l'accent a l'hora d'utilitzar les noves tecnologies.

L'accent en aquest context es refereix a la falta de perícia en la utilització de ferramentes digitals, acompanyada d'una falta d'aprofitament de les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies: Va directament unit a l'ús i familiaritat amb les TIC, i a l'hora de parlar amb naturalitat el llenguatge digital que parlen els

nadius digitals.

S'entén per Nadius Digitals (Prensky, 2001), una generació formada per joves nascuts en un entorn sociodigital que han fet de la xarxa un espai social i personal de la seva activitat, de la seva forma d'actuar, de relacionar-se amb el món i amb altres persones. I creant com oposició la categoria d'Immigrant Digital, persones joves, però que l'arribada d'Internet social els va ocórrer quan eren nens.

Trets que defineixen als nadius digitals segons la teoria de Prensky:

- Volen rebre la informació ràpidament.
- Els agrada el treball en paral·lel i se senten atrets per la multitasca.
- Prefereixen imatges a text.
- Opten per l'accés aleatori.
- Funcionen millor quan treballen a la xarxa.
- Tenen una consciència que va progressant, la qual cosa els reporta satisfacció i recompensa immediata.
- Prefereixen instruir-se de forma lúdica a embarcar-se en el rigor del treball tradicional. Prosperen amb la satisfacció immediata i sota recompenses freqüents.
- Prefereixen els jocs al treball seriós.

Per contra els Immigrants digitals no pareixen valorar suficientment les habilitats que els nadius Digitals han adquirit i perfeccionat any rere any, a través de la interacció i practica, i prefereixen moure's dins del que els resulta familiar en virtut de la seva forma d'aprendre, que és la forma que a ells els van ensenyar de petits.

3.3.3 Generació Multimèdia

Per a Roxana Morduchowicz (2010). Els nois del segle XXI són la primera generació que ha conegut des de la seva infància un univers mediàtic extremadament diversificat: diaris, revistes, ràdios AM i FM, canals de TV oberts i per cable, videojocs, DVD, IPod, MP3, MP4, telèfons mòbils, Internet, etc. La distinció entre mitjans nous i mitjans tradicionals no té per a aquesta generació cap sentit. Sols els adults perceben aquestes ruptures tecnològiques i deuen adaptar-se a les constants transformacions mediàtic-cultural.

Les pantalles son part essencial de la quotidianitat dels nois. S'han naturalitzat en les seves vides, i formen una part fonamental de la seva identitat. Les noves tecnologies els permeten entendre com són, com es defineixen socialment, i com és i funciona la societat on viuen.

Els joves del segle XXI es carcatritzen per disposar d'una amplia oferta mediàtica: televisió, radio, telèfon mòbil, ordinador, que els ofereix espais, bens culturals, capitals simbòlics i formes de socialització. El mitjà que més valoren els joves, és també el que més utilitzen i al que més accedeixen, en altres paraules, lamenten perdre el que més tenen i utilitzen, el que estableix una relació directa entre valoració i ús (Morduchowicz, 2008).

Morduchowicz⁸ al seu llibre realitza un interessant desglossament del consum de cadascun dels mitjans als quals tenen accés els joves. La televisió és el mitjà més popular, el seu ús és social i és del que més parlen amb els seus iguals; regeix els seus horaris, encara que la prenguin per passar el temps amb el zà-ping. L'ús de la ràdio per escoltar música és el ben més valorat i indica el pas de la infància a l'adolescència. La lectura de llibres és molt poca; el 35% dels joves diu tenir pocs llibres; el 70% afirma que li agrada llegir i destaca que són les dones qui prefereixen la lectura. Els llibres es consideren vells, estan associats a l'escola i és l'activitat més solitària i sense imatges; per això, és rebutjada per la impacient Generació Multimèdia, donat que no els agrada invertir en temps i esforç en aquesta activitat. La lectura és una activitat que no es pot compartir, així els joves prefereixen les revistes i les historietes, més concordades amb les imatges i associades als temes juvenils. L'ordinador té els usos més diversificats: busquen informació, xategen i juguen; també la utilitzen per escoltar música. El telèfon mòbil s'utilitza en un 90% per enviar missatges als amics. Una reflexió destacable és que els mitjans no es desplacen entre si, si no que se sumen i complementen; estan sis hores diàries amb els mitjans aproximadament, tenen un "menú" diversificat, que els crea la seva identitat cultural.

Per tant, el que caracteritza a aquests joves no és sols l'oferta mediàtica a la seva disposició, sinó també l'ús i el significat que li donen a la tecnologia. Els joves viuen de manera natural a innovació tecnològica; són els adults els que tenen l'experiència d'un abans i un després de la tecnologia i viuen de manera incrèdula a la revolució tecnològica.

8 Morduchowicz, R. *La generación multimedia. Significados, consumos y prácticas culturales de los jóvenes*, Paidós: Argentina, 2008.

3.3.4 Generació Interactiva

Que els nens són el futur és una assumpció ja generalitzada. No obstant això quan parlem de la Societat de la Informació (Daniel Bell, 1973), els nens, els menors, no sols són el futur, sinó essencialment el present.

L'especial afinitat que s'estableix entre aquests grups d'edat i les tecnologies de la informació i de la comunicació, guarda relació amb la joventut que ambdues comparteixen. Però les pantalles que configuren l'univers TIC, aconseguixen atraure el favor dels més petits per molts altres motius.

Segons la investigació realitzada per Bringué & Sábada, 2010 per al projecte *Generaciones Interactivas* l'any 2007, amb la intenció d'entendre des d'una realitat constatable, quina era la relació dels menors amb les TIC. Es podria afirmar que ens trobem enfront d'una generació altament equipada, multitud, mobilitzada, emancipada, autònoma, interactiva, que es diverteix en digital, que necessita relacionar-se i que està exposada a nous riscos.

Aquestes són les principals característiques:

Equipada. Té un alt grau d'equipació. L'ordinador personal s'ha convertit en una commodity, present en la pràctica totalitat de les llars. Tant l'accés a Internet com les càmeres de fotografia digital superen les dues tercers parts de la població.

Multitodo. Són usuaris avançats d'aquestes noves pantalles, troben en la seva capacitat de fer diferents coses simultàniament un especial atractiu. La capacitat del telèfon mòbil i Internet de desenvolupar diverses activitats és un dels grans atractius per a aquesta generació. A més ells mateixos es declaren multitasca.

Mòbilitzada. El mòbil és el dispositiu més generalitzat. Un terç dels menors d'entre 6 i 9 anys ja disposen de telèfon mòbil, i als 14 anys ja supera el 90%.

Emancipada. Aquest grup d'edat ja disposa de les seves pròpies pantalles, el que els permet viure emancipats dins de les llars en el que a mitjans es refereix.

Autònoma. El fet que els menors moltes voltes saben més que els adults que els envolten (pares, mares, professors), sobre tecnologia, és un fet ja assumit. L'estudi realitzat posa de manifest que estem enfront una generació autònoma en l'aprenentatge.

Es diverteixen en digital. La creixent importància de l'oci digital és una altra característica d'aquesta generació. Els videojocs en les seves múltiples versions s'hi han convertit en un dels màxims exponents.

Que necessiten relacionar-se. La necessitat de relació entre els adolescents és patent, sobretot quan la família i l'entorn més pròxim deixen de complir la funció socialitzadora d'un mode absolut, doncs, els iguals es converteixen en el grup de referència.

Exposada a nous riscos. Internet, com una rèplica de la vida real i física, es troba plena de riscos per a un menor que encara manca de mecanismes propis per a defensar-se enfront de continguts i conductes inadequades. L'addicció o l'excessiva dependència a la tecnologia per alguns menors ha alertat puntualment, encara que la majoria dels casos simplement desenvolupen un ús desmesurat de les pantalles, per l'absència o la dificultat de control per part dels adults.

Són una generació precoç en la utilització de les tecnologies, cada volta més assequibles i universals. Es pot afirmar que les pantalles s'han convertit en la metàfora de la comunicació digital. Per un costat, són un aparador i suport de visualització unidireccional, i per un altre, són mesuradores, propicien el diàleg, són l'entitat d'intercanvi bidireccional.

3.3.5 Millennials

Aquest terme va ser encunyat per Howe & Strauss l'any 1991 al seu llibre *Generations*⁹. En aquest llibre Howe & Strauss (1991) van proposar per primera volta el terme "Millennial Generation" (nascuts entre 1982-2000) com reemplaçament del terme Generació X (nascuts entre 1961-1981). Oblinger & Oblinger (2003) parlen de Generació del Mil·lenni per a referir-se, una altra volta, a nois nascuts a partir de 1982, als que considera fascinats per les noves tecnologies, amb capacitat de realitzar diferents feines a l'hora, amants de la immediatesa i l'aprenentatge actiu i amb habilitats visuals.

Segons els autors, aquesta generació és la nova generació d'estudiants del mil·lenni. Són la primera generació que han crescut en l'era digital. En la seva gran majoria fills de Natus Digitals o de la Generació X. Segons l'enfocament dels autors (Howe & Strauss, 2007) són joves nascuts entre 1982 i 2005.

Els Millennials es caracteritzen per haver modificat la seva visió de la tecnologia i experimentar una major empatia amb els entorns digitals. En línia amb aquesta definició i amb un terme similar, Oblinger & Oblinger (2003) parla de la "Generació del Mil·lenni" per a referir-se una altra volta a estudiants nascuts a partir de l'any 1982, als que considera fascinats per les noves tecnologies, amb capacitat

9 Strauss, W. & Howe, N. *Generations: The History of America's Future 1584–2069*. New York: William Morrow and Company, 1991.

de realitzar diverses tasques a l'hora, amants de la immediatesa i l'aprenentatge actiu, i amb grans habilitats visuals entre altres trets.

Els autors Howe & Strauss (2000) utilitzen aquest terme per a definir als Millennials amb les característiques següents:

- Se senten atrets per les activitats en grup.
- S'identifiquen amb els valors dels seus pares i se senten prop d'ells.
- Es creuen genials i intel·ligents.
- Estan fascinats per les noves tecnologies.
- Són racialment i ètnicament diversos, un de cada cinc té almenys un familiar immigrant.
- Estan ocupats amb activitats extracurriculars.
- Se centren en els estudis i el seu rendiment.

Ressalten el fet que els valors i ideals que els guien tenen un contingut que s'assembla als sostinguts per dues generacions anteriors a la d'ells (la dels Baby Boomers, és a dir, la dels seus pares), el seu ancoratge sociohistòric els confereix maneres d'aprenentatge i estils laborals particulars, nous pel que fa al conegut fins al moment.

Als Estats Units destaquen els treballs de Howe i Strauss (Howe i Strauss, 2000; 2007). Aquests autors analitzen la història nord-americana a través de les característiques de les diferents generacions que la van protagonitzar, i concentren la seva atenció en la generació del moment, a la qual denominen Generació Millennial. Ressalten el fet que els valors i ideals que els guien tenen un contingut que s'assembla als sostinguts per dues generacions anteriors a la d'ells (la dels seus pares), el seu ancoratge sociohistòric els confereix maneres d'aprenentatge i

estils laborals particulars, nous pel que fa al conegut fins al moment.

Quines són les característiques generals dels Millennials? Són joves nascuts i educats en ambients altament tecnològics, amb una forta cultura client-servei. D'acord amb ella, consideren que l'educació és una mercaderia per ser adquirida i consumida. Per això esperen que el seu acostament al coneixement sigui més ràpid, entretingut i senzill possible, al mateix temps que busquen maximitzar la relació temps d'estudi - resultats obtinguts: aspiren a reduir el més possible el temps alhora que incrementen els resultats. Són joves que prefereixen la pràctica a la teoria, les tasques grupals a les individuals i la informació en format digital als llibres. Els Millennials posseeixen escassa habilitat per resoldre problemes, per seguir una argumentació o una demostració. Això es deu principalment al fet que mostren dificultats per tenir presents els passatges lògics d'un desenvolupament fins a aplegar a la conclusió. Presenten, a més, dificultats per planificar a llarg termini (Howe & Strauss, 2000; 2007).

Així, la familiaritat i la fluïdesa en la utilització de la tecnologia els col·loca al capdavant de membres d'altres generacions a l'hora de tractar la informació, les comunicacions o les compres en línia. Per altra part, són creatius, audaços, s'adapten fàcilment als canvis i no tenen por de qüestionar dogmes establerts. S'ha de destacar que posseeixen una gran capacitat multitasking i orienten les seves activitats cap a l'acompliment d'objectius clars. Tenen molta facilitat pel treball en equip, preferentment en ambients basats en grups d'iguals més que en estructures jeràrquiques.

En conclusió, les generacions analitzades tenen trets en comú, tots els autors parlen de generacions de joves, amb interacció continua amb les tecnologies i Internet. Se senten atrets per tot el que és digital. Es desenvolupen millor fent

diverses feines simultàniament i no entén un món sense les relacions virtuals creades amb els seus iguals.

Com expressa Carles Freixa (2014) l'evolució del ciberespai i els nous mitjans té diferents fases i és a través d'elles per on es poden localitzar diferències entre generacions d'adolescents. Aquestes visions permeten entrar a explorar aquelles formes socials que els nous mitjans han alterat, i amb açò, l'ampliació de les figures socials que es disposen per a la convivència social, tenint en la xarxa una de les principals manifestacions per a comprendre les transformacions radicals com la dels adolescents.

3.4. Actitud digital.

L'avenç de les noves tecnologies de la informació i la comunicació és un fet que està transformant les conductes i les relacions socials. El canvi ha suposat una adaptació de les persones enfront d'aquestes noves formes de relacionar-se. Aquestes tecnologies s'han convertit en vitals per a la humanitat en quasi tots els sectors: l'econòmic, el social, en la salut, la ciència o l'oci. Dia rere dia els dispositius i aplicacions tecnològiques augmenten el nivell d'apropiació.

En aquesta part es fa una reflexió sobre el rol canviant de la joventut, les seves identitats culturals, les seves formes de comunicació en la transició de l'era digital. Com a referència diferents texts d'estudis sobre els comportaments i perfil dels joves a la xarxa, com es relacionen entre els seus iguals.

Després de revisar termes i autors i prenent com a referència estudis i investigacions realitzats en diferents anys, en aquest text es fa una síntesi de les habilitats

digitals de la població. Separant en quatre grups als nens com a menors de 13 anys, els joves, de 14 fins a 29 anys, els adults des de 30 fins a 60 anys i els majors amb des de 66 anys.

Una part dels joves són altament participatius, amb un ús intens d'Internet, per a ells la tecnologia és un mitjà natural de la seva vida. Entorn de qualsevol afinitat de gustos i interessos comuns es creen noves relacions, es mantenen, es reforcen o es transformen en vincles amb altres quan s'intercanvien comentaris al peu d'una notícia, d'un article, etc. Els joves han participat en totes les formes innovadores de relacionar-se i participar en comunitats virtuals, probablement generadores de sentiments de pertinença i altres gratificacions, com qualsevol comunitat.

Encara que l'edat està relacionada amb el motiu pel qual es connecten a Internet: a major edat més interès en la cerca d'informació, i a menor edat més importància per la diversió i l'oci. En general utilitzen Internet per oci, treball o estudis. La gran majoria de persones es declara usuari freqüent d'Internet¹⁰, independentment de l'edat. El que varia són els motius de la connexió, on els nens es connecten a la xarxa per a divertir-se, els adults per cercar informació especialitzada i els adolescents per ambdues tasques, informació i diversió.

A mesura que es van fent adults, la informació vinculada a temes professionals va guanyant terreny, mentre que la cerca d'informació especialitzada per als joves està més relacionada amb els estudis.

Es reafirma un major ús de les TIC entre els joves, especialment vinculat amb l'entreteniment i la circulació d'informació, i les repercussions que té en la gestió

¹⁰ Segons un informe realitzat per l'Associació per a la Investigació dels Mitjans de Comunicació (AIMC). "Navegantes en la Red", l'any 2015.

del temps, així de vegades desatenen altres responsabilitats i feines per interactuar amb les TIC.

Els nens i joves són més despreocupats que els adults a l'hora de facilitar informació, com el lloc de treball, l'e-mail o l'aniversari. Malgrat els perills, se segueixen utilitzant com si no res, en tot cas, significa que en la nostra vida s'ha produït un canvi fonamental: el que és públic juga un paper diferent perquè interactuem amb els altres d'una forma que abans no existia.

Un gran nombre de joves afirmen que utilitzen les xarxes socials per a tafanejar altres usuaris, ja que consideren que la comunicació pública és de tots els usuaris. Accepten sense cap problema que les xarxes socials són un canal obert, públic, en moviment i flexible. Fins a l'extrem de posar en joc, amb certa mesura, la seva imatge.

Les xarxes socials ocupen un lloc rellevant pel que fa a la interacció amb la xarxa. Així cal assenyalar el protagonisme de l'ús de les xarxes socials per part dels joves. Existeix una diferenciació en la intensitat que ha de veure amb els processos de desenvolupament personal i maduresa. Per tant, més pròxims a la vida adulta, la necessitat d'utilització descendeix a poc a poc.

S'assumeix, no sols pels joves, sinó pels adults que els envolten la condició de generació TIC. La majoria d'adults associen la capacitat d'utilitzar les TIC de manera natural. I no tenen en compte que moltes vegades els joves necessiten aprendre els complexos processos d'aprenentatge i de socialització al voltant de les TIC i les possibilitats que ofereix.

Els adults i majors i la convivència amb les TIC

Els adults combinen la lectura dels diaris de paper amb els diaris en línia. Utilitzen l'ordinador per a cercar informació específica i per a comprar en línia. També utilitzen les xarxes socials, la majoria disposen d'un perfil en les principals xarxes socials i aplicacions, en general accepten que les consumeixen per entreteniment, encara que consideren que són una pèrdua de temps, no les valoren molt positivament.

Els adults utilitzen les TIC igual que les generacions de joves, el que canvia és la motivació. Amb els anys tots modifiquen els seus comportaments, igual passa amb les TIC. Tot ésser humà, des del seu naixement aprèn el que capta de l'entorn en el qual es desenvolupa i actua en aquest entorn al mateix temps que aprèn el resultat de les actuacions (Bernete, 2010).

Es pot constatar que els usos per part d'aquest sector de la població no és tan diferent d'altres col·lectius o grups d'edat¹¹. Més del 60% de les persones major que interactuen amb les TIC és per a formar-se, el 47% per a cercar informació, el 18,7 per a l'entreteniment i comunicació.

Actualment, les persones majors s'apropen i utilitzen les TIC amb la finalitat d'aprendre d'elles (alfabetització digital) adquirint així les competències bàsiques que els portarà a aprendre i gaudir d'elles. Així, cada dia són més les persones que demostren que és possible aprendre a qualsevol edat. Internet és una font immensa d'informació de tot tipus i saben que és un recurs essencial per a l'activitat humana, tant en la part social com en la part personal, i les persones majors,

11 Agudo, S. et al. "Usos de las herramientas digitales entre las personas mayores". *Comunicar*. Vol. XX (2012), núm. 39, pp. 193-201.

com a part de la societat ho perceben així.

Afirmen Juncos, Pereiro i Facal¹² (2006) que envellir no significa perdre la capacitat d'adaptar-se al canvi ni voler viure en el passat. L'envelliment i l'accés als ordinadors i a Internet pot contribuir a desenvolupar nous llaços socials, noves portes al món i noves ferramentes de comunicació; també permet l'accés a la cultura i a l'educació. I per açò és necessari oferir la possibilitat de formar-se en competències específiques que requereixen les TIC.

3.5 Inclusió digital

La web 2.0 (dinàmica, transparent i col·lectiva, per oposició a la web 1.0 que era estàtica, fosca i individual) respon molt millor a les necessitats dels usuaris: accedir a continguts que s'adaptin al seu estil de vida i poder interactuar en temps real amb altres usuaris (Fundació Creafutur, 2008).

Els usuaris i promotors de la web 2.0 són els joves. Per aquests joves, que han nascut o crescut amb Internet, la tecnologia és transparent i consideren els mons virtuals com una extensió del món real.

Els joves no posseeixen habilitats digitals de forma inherent. No obstant això, l'exposició a la tecnologia no pot ser equiparada amb la capacitat d'utilitzar-la. Diverses investigacions mostren que no tots els joves són experts coneixedors de la tecnologia o que tenen un interès per aprendre més sobre ella.

Les habilitats es deterioren si no s'utilitzen. A més, la generalització de les noves tecnologies digitals als llocs de treball fa que les habilitats relacionades amb

¹² Juncos, O., Pereiro, A., & Facal, D. (2006). Lenguaje y Comunicación. En C. Triadó & F. Villar (Ed.), *Psicología de la vejez*. Madrid: Alianza editorial.

les tecnologies anteriors es queden obsoletes. Açò és especialment preocupant en els treballadors de major edat, del que existeixen evidències d'un menor ús d'habilitats de resolució de problemes i d'una major probabilitat d'obsolescència d'algunes altres habilitats donada la rapidesa dels canvis tecnològics al nostre entorn. Aquesta qüestió no es limita sols a les competències TIC. Com a resultat, els treballadors de més edat poden experimentar més probabilitat de llargs períodes de desocupació.

Per tant, la inclusió digital depèn cada volta menys de l'accés a la tecnologia i més del coneixement i de les habilitats, l'adquisició per part dels individus de les competències digitals és un aspecte clau en els països de l'OCDE¹³.

En aquest sentit el *Marc comú de Competència Digital*¹⁴ (DIGCOMP) proporciona una visió del que són les competències digitals, i quines són les habilitats, coneixements i actituds associades. Un marc que consta de cinc dimensions basades en conclusions d'investigacions, estudis de casos i consultes a agents implicats:

Informació: Identificar. Localitzar, recuperar, emmagatzemar, organitzar i analitzar informació digital valorant la seva rellevància i propòsit.

Comunicació: comunicar-se en entorns digitals, compartir recursos a través de ferramentes en línia, connectar amb altres persones i col·laborar amb elles fet ús de ferramentes digitals, interactuar i participar en comunitats i xarxes.

Creació de contingut: crear i editar nou contingut, integrar i recrear coneixe-

13 Organización para la Cooperación y el Desarrollo Económicos. <http://www.oecd.org/>

14 Digital Competence Framework for citizens. <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

ments i continguts previs, produir materials creatius, conèixer els aspectes legals i ètics de la utilització de les tecnologies.

Seguretat: protecció personal, de dades, de la identitat digitals, mesures de seguretat, ús segur i sostenible.

Resolució de problemes: identificar necessitats i recursos digitals, prendre decisions encertades sobre ferramentes d'acord al propòsit o la necessitat, resoldre problemes conceptuals a través dels mitjans digitals, utilitzar les noves tecnologies de manera creativa, resoldre problemes tècnics, actualitzar les competències d'un mateix i dels altres.

En conclusió, la tecnologia converteix en accessible el que abans no ho era. La dificultat es troba en el fet que cada tecnologia brinda unes possibilitats diferents i el seu coneixement requereix hores d'estudi. I, sobretot, en què els dispositius tecnològics apareixen i evolucionen tan ràpidament que no hi ha manera d'organitzar un aprenentatge ordenat i controlat sobre ells.

4

BRETXA DIGITAL.

La mirada dels adults sobre les TIC i els joves

La definició tradicional de bretxa digital diferencia als usuaris en funció de les característiques sociodemogràfiques. En un món hiperconnectat l'envelliment actiu pot veure's afavorit per la utilització de les xarxes socials. La interacció que aconsegueixen els majors quan participen en les xarxes socials els manté comunicats, actius i en constant aprenentatge per anar resolent reptes tecnològics.

Estudis¹⁵ revelen que els adults destaquen l'habilitat dels joves i nens per a desenvolupar-se amb les ferramentes tecnològiques i els coneixements que posseeixen sobre el tema, a la vegada que assenyalen que la bretxa generacional es fa visible a partir de les habilitats expressades.

Si ve hi ha un reconeixement de les aptituds dels joves per moure's en les TIC, existeix també una percepció negativa d'aquesta relació, s'associa la utilització juvenil de les TIC amb la violència, la dispersió i el sedentarisme. Encara que es tracta d'una visió d'adults que correspon amb la visió hegemònica de la joventut.

Des de l'ortografia dels missatges o la forma de teclejar amb una sola ma, fins a la manera d'utilitzar la missatgeria instantània, mantenint diàlegs simultanis en els quals es comuniquen per fragments mentre els adults tenen una conversa completa amb una persona abans de passar a l'altra.

¹⁵ SÁNCHEZ, P, et. al. Jóvenes y apropiación de las TIC. Perspectivas desde la investigación SUMAR. *Revista electrónica sobre congresos, encuentros y jornadas institucionales..* Vol. 1 (2015), núm. 1.

Els blogs dels adults són principalment un instrument per compartir coneixement; els joves prefereixen compartir emocions, i fotografies. En contrast amb els pares que volen mantenir la seva intimitat, els joves i nens adoren compartir i distribuir informació immediatament.

La importància de la distinció és aquesta: com Immigrants Digitals aprenen a adaptar-se al seu ambient, mantenen, en algun grau, el seu “accent”, amb un peu al passat. L’accent de l’Immigrant Digital pot ser vist com llegir un manual d’algun programa de software, en lloc d’assumir que el programa mateix ens ensenyarà com utilitzar-lo. Les persones majors d’avui en el seu dia van ser “socialitzades” de forma diferent a la dels seus fills, i estan en el procés d’aprendre un nou llenguatge. Un llenguatge après més tard, ens diuen els científics, ocupa un lloc diferent del cervell.

Aquesta nova generació, per convida en un context tecnològic, posseeix habilitats que les generacions precedents no posseïen. En principi, és més fàcil per al Natiu Digital comprendre els processos tècnics d’un ordinador acabat d’eixir al mercat, que per als Immigrants Digitals, ja que ells tenen la facilitat per a desenvolupar activitats per associació, aconsegueixen cercar coneixements ja utilitzats anteriorment i no tenen por a equivocar-se, a causa de l’alt grau de familiaritat amb la tecnologia que posseeixen.

El problema més important entorn de la bretxa digital segons Prensky (2001), és l’educació, els Immigrants Digitals, que parlen un llenguatge fora de l’època (de l’era predigital), estan lluitant per a ensenyar a una població que parla un llenguatge completament nou.

Per tot açò, es planteja un problema, una ruptura, un desfasament, una bretxa digital i generacional que no pot ser ignorada ni acceptada sense propòsit ferm de canvi: Els immigrants digitals utilitzen una llengua obsoleta per a instruir a una generació que controla perfecta la nova llengua digital.

Aquest terme també s'utilitza per parlar de les diferències que existeixen entre diferents grups de persones, pel que fa al seu coneixement i domini de les noves tecnologies. Aquestes diferències poden vindre marcades per factor socioeconòmics o per qüestions d'edat.

Les últimes dècades del segle XX han contemplat l'arribada de noves tecnologies com els videojocs, el telèfon mòbil, l'ordinador personal i Internet. El nou panorama tecnològic avança molt ràpidament i ens situa en un entorn, mediàtic sense precedents. Les noves tecnologies obren un ventall de possibilitats a múltiples agents: les persones com usuaris individuals, les empreses i institucions, les administracions públiques, etc. Es pot afirmar que un ús apropiat de les noves tecnologies facilita la vida de tots ells (Bringué & Sábada, 2010). Però les noves tecnologies no sols ens presenten aquestes múltiples possibilitats: també comporten un gran nombre d'incerteses.

Entenem per era digital, en termes de Manuel Castells (1999), el marc socio-tecnològic que acompanya la transició a la "societat xarxa", amb l'arribada d'Internet de primera generació, l'emergència del correu electrònic, la utilització de dispositius electrònics pels joves, en particular el telèfon mòbil i els SMS, el que ens porta a l'aparició de l'anomenada bretxa digital que, en part, és una bretxa generacional (Fernández-Planells & Figueras-Maz 2012a).

El concepte de bretxa digital té l'origen en la reflexió acosta de l'impacte produït

en diferents entorns socials contemporanis com a resultat de la implantació de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC).

Així, mentre els joves utilitzen les TIC en contextos informals (com les xarxes socials), els adults orienten més a la utilització en àmbits professionals. Els adults afronten també la inversió del procés educatiu convencional, puix que els adolescents tenen major competència instrumental que ells i integren la vida real i la virtual, mentre que els adults consideren el que és virtual com un “mon a part”. La distància digital entre adults i joves és, doncs, principalment sociocultural.

Tant la línia divisòria que separa a joves i majors com la que separa a connectats i no connectats s’ha anat difuminant progressivament. Encara que no és tan probable que es difumini la línia divisòria entre els que saben i els que no saben operar amb la informació. (Castells, 1999)

Però no podem oblidar que, l’accés universal a les noves tecnologies de la informació i de la comunicació; l’erosió de les fronteres tradicionals entre sexes i generes; i el procés de globalització cultural que comporta necessàriament a noves formes d’exclusió social a escala planetària.

Segons l’informe Horizon 2016¹⁶ el primer desafiament especialment complex és la igualtat digital, l’eliminació de l’accés desigual a la xarxa, un assumpte de justícia social que no sols afecta els països en via de desenvolupament. Perquè encara que els avenços de la tecnologia faciliten l’accés a recursos d’aprenentatge i de qualitat i la comunicació amb els companys, la connectivitat total a escala mundial és encara un repte. L’extensió de la banda ampla de gran velocitat no

16 Resumen Informe *Horizon* Edición 2016 Educación Primaria y Secundaria. INTEF.

està distribuïda equitativament. *La Alliance os Affordable Internet*¹⁷ revela que els països menys desenvolupats del món, com Guinea-Bissau, Madagascar o Cambodja, no tindran accés universal i assequible fins a l'any 2042.

17 *Alliance for Affordable Internet*. <http://a4ai.org>

5

NOVES APROXIMACIONS

Com seran els nadius i els immigrants digitals en el futur?

Els immigrants digitals moriran. És possible que no es necessiti una distinció entre generacions. Al final tindrem una generació connectada amb el món i capaç d'expressar opinions a través de les tecnologies. (Entrevista a Marc Prensky, MBA de Harvard¹⁸).

En la descripció dels termes exposats anteriorment, trobem certes similituds, es tracta d'una generació nascuda després de 1980. Abasta a tots els joves, i són diferents de les generacions anteriors, es comporten de formes diferents dels adults, tenen diferents preferències i diferents actituds que la generació anterior, però tenen un vincle en comú que els relaciona amb les tecnologies, encara que varia lleugerament la diferenciació d'una generació amb l'altra segons l'any de naixement.

Els diferents autors que s'han anomenat al text estableixen una data, sols pel fet d'haver nascut en una època on han interactuat amb les noves tecnologies no sembla suficient per a denominar a les generacions. Ens trobem més bé enfront d'un problema d'actitud, en una nova societat on hi haurà gent adulta totalment entusiasta i apassionada per les noves tecnologies de la informació, i trobarem

¹⁸ Citant l'article: Gértrudix, F. "Internet como espacio de adquisición de competencias. *Revista Ico-no14*. (2009), núm. 12, pp. 54-72

joves i adolescents recelosos i apàtics enfront aquest nou món tecnològic. Amb la diferència del fet que una persona de 50 o 60 anys, si no vol entrar al món 2.0, no li passarà res, però, un jove de 15 anys, quedaré exclòs de la societat en la qual li tocarà viure. (Vázquez Atochero, 2015)

Encara que altres autors han trobat termes útils, a mesura que avança el temps, quan tots hauran crescut en l'era de la tecnologia digital, la distinció entre Nadius i Immigrants Digitals serà irrellevant.

5.1 Digital Wisdom

Reconeixent que la distinció entre Nadius i Immigrants Digitals podria ser ja menys rellevant, pel fet que una proporció de la societat ha crescut en una era digital més exposada a la tecnologia que l'any 2001, Prensky (2009) proposa un nou terme "Saviesa Digital". És evident que, a mesura que treballem per a crear i millorar el futur, hem d'imaginar un nou conjunt de distincions. (Prensky, 2009).

A partir de l'any 2009 el mateix Prensky ha expressat els seus dubtes sobre la validesa del seu pensament (Prensky, 2009). Va revisar l'enfocament de "Nadius Digitals" mitjançant l'addició del concepte "Saviesa Digital". Una persona sàvia digital no sols sap com utilitzar les tecnologies digitals, però, també té la capacitat per avaluar-les críticament, elegir èticament i prendre decisions més pragmàtiques¹⁹. Prensky reconeix que el fet que amb la finalitat d'utilitzar les tecnologies digitals de manera crítica i efectiva, els joves necessiten adquirir habilitats digitals.

Els Nadius i Immigrants digitals de Prensky (2001) eren nens i adults del seu

19 Prensky, M. "H. Sapiens Digital: From Digital Immigrants and Digital Natives to Digital Wisdom", 2009.

temps, i a mesura que han evolucionat les noves tecnologies i s'han desenvolupat, és convenient tornar a avaluar els conceptes i adaptar-los al present. Com bé apunten White & Le Cornu, els Nadius i Immigrants Digitals de Prensky, són anteriors al que avui coneixem per aplicacions de Social Media. Llocs a la xarxa de contingut social com: MySpace, Facebook, YouTube o Twitter. Abans del 2003 Internet s'utilitzava principalment com a mitja de cerca d'informació.

Amb aquest nou terme ara es pot adquirir saviesa digital a través de la interacció amb la tecnologia. Argumentant que la tecnologia podria fer-nos no sols més intel·ligents sinó més savis. Prensky suggereix que la tecnologia es convertirà en un suport essencial per al desenvolupament humà, en un futur inimaginablement complex, la persona no millorada, per molt sàvia que sigui, no podrà accedir a les ferramentes de la saviesa que estaran disponibles.

El canvi significatiu que Prensky ha anomenat és que, ara per ara tots som capaços d'avançar fins a la millora digital.

El Homo Sapiens Digital es distingeix de l'humà en dos aspectes clau: Ell o ella accepten la millora digital com un fet integral de l'existència humana. La saviesa digital supera la divisió generacional definida per la distinció Natiu-Immigrant. A la fi, es qüestió d'habilitats i motivació.

5.2 Visitants i Residents

Després de rebatre els termes de Prensky, White & Le Cornu proposen una alternativa als termes, que denominen "Visitants i Residents". Des d'un nou punt de vista per a entendre l'escissió digital de la societat promoguda per Prensky. En aquesta nova opció es justifica la necessitat d'establir un punt de partida amb les

metàfores lloc i ferrament, sobretot amb l'arribada dels mitjans de comunicació social (White & Le Cornu, 2011).

Aquest article²⁰ de White & Le Cornu (2011) convida a deixar d'utilitzar la dicotomia de Natus i Immigrants Digitals per començar a utilitzar Visitant i Resident, prenent per a la metàfora una qüestió de ferramentes, espai i lloc, en relació amb la utilització i apropiació de cadascú.

La participació o la utilització de la xarxa i les tecnologies de la comunicació dependrà de la motivació i el context de l'usuari, sense haver d'establir una variable amb l'edat o l'origen. Els Visitants són aquells que utilitzen la informàtica com a mitjà, com a ferramenta de treball, sense més implicacions en aquest nou escenari social, sense cap motivació per desenvolupar una identitat digital. Són anònims, i la seva activitat és invisible per a la resta d'usuaris. Els preocupa la privacitat a la xarxa, per a ells és de màxima importància.

Els visitants veuen la xarxa com un conjunt de ferramentes que permeten entregar o manipular continguts. Per aquests Visitants la xarxa és simplement una de les moltes ferramentes i espais que poden utilitzar per aconseguir certs objectius. La xarxa no és un lloc per a pensar o desenvolupar idees. Els Visitants pensen *offline*.

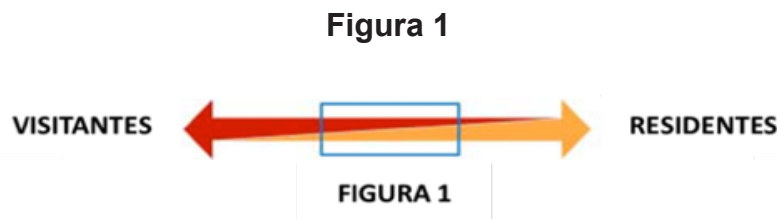
Els Residents per altra banda, veuen a la xarxa un nou espai de relació, un lloc on trobar-se amb coneguts i desconeguts. Entre els Residents, els límits entre *online* i *offline* estan difusos i desenvolupen una identitat plena. Per tant, per a ells la xarxa és una *ferramenta*, però a més transcendeix aquesta dimensió per a

20 WHITE, D.S; LE CORNU, A. "Visitors and residents: A new typology for online engagement". First Monday . Vol. 16 (2011), núm. 9.
<http://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/3171/3049>

convertir-se en *lloc (espai)*. *Lloc* on viure, interactuar i relacionar-se.

Els se senten feliços d'estar en línia i compartir el seu temps amb altres usuaris, pertanyen a comunitats virtuals. Tenen un perfil alt en les plataformes de xarxes socials, i se senten més còmodes expressant a la xarxa els seus sentiments i opinions. Ells utilitzen totes les ferramentes disponibles a la xarxa per a les tasques quotidianes i per a mantenir una identitat digital.

Aquestes definicions no són per a situar en un punt diferent tots dos termes, el valor està en el context i el conjunt d'objectius donat per cadascú. No significa que el Resident tingui més aptituds a la xarxa que el Visitant, es tracta del context en què cadascú utilitza la xarxa per a desenvolupar els seus objectius i les seves tasques.

White, D & Le Cornu, A. (2010)²¹

A la Figura 1 s'exposa com la classificació no és totalment dicotòmica, sinó que cada usuari té una proporció variable. Proposen que algunes persones poden funcionar completament com a Visitants, limitant-se a visitar llocs específics amb a finalitats específiques, sense deixar cap empremta.

A l'altre extrem es troben els Residents integrals que dediquen tot el seu temps disponible a la xarxa, deixant enrere proves de la seva presència. Ambos extrems representen una minoria, mentre que els perfils més representatius s'empla-

21 <<http://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/3171/3049#fig1>>

cen dins el marc central on els usuaris funcionen igual com a Visitants que com a Residents, d'acord amb la seva motivació.

En conclusió, la tipologia proposada de Visitants i Residents col·loca l'èmfasi a la motivació, es permet una àmplia varietat de pràctiques que abasten tots els grups d'edat i no s'encasella als individus.

6

CONCLUSIONS

Amb el pas del temps han anat sorgint nous estudis de diferents autors, que han ampliat el terme de Prensky i Tapscott i afegint noves característiques. Des del 1998 amb la Generació Net (Tapscott, 1998) fins a l'actualitat les noves tecnologies han avançat molt ràpidament i amb elles les noves generacions de joves que cada volta estan més integrats amb elles. La visió canvia vista des de l'actualitat, on característiques i definicions anteriors han quedat obsoletes.

En el text es pot apreciar la diversitat teòrica i l'extensa bibliografia referent als termes Natiu i Immigrant Digital. En tot cas, es pot afirmar que la majoria d'autors descriuen a aquest tipus de generacions com: Joves que creixen totalment o en part educats sota el món digital i que estan plenament adaptats amb les TIC.

Encara que actualment la bretxa digital i generacional que afirmava Prensky (2001) s'ha convertit més en una diferència més d'hàbits d'utilització, si és cert que els joves posseeixen aquesta habilitat innata per interactuar amb les TIC, però, els adults encara que on es consideren tan àgils, açò no implica que també facin ús de les tecnologies, igual o millor fins i tot que els joves. Les TIC ofereixen oportunitats formidables per a tots els integrants de la societat, però, és necessari conèixer les necessitats i interessos de tots els ciutadans (independentment de l'edat) per apropar-les a ells.

En general, són els adults, més que els joves, els qui es refereixen a noves tecnologies, noves interaccions, noves relacions socials. Pareix natural que tinguin més consciència dels canvis que es produeixen en les maneres de viure (treballar, comunicar-se, relacionar-se) siguin els de major edat, en tant que han conegut les situacions anteriors a aquests canvis; i que aquestes modificacions siguin més difícils d'identificar per part dels joves, en tant que han crescut amb els mateixos dispositius tecnològics que per als seus pares i avis representen innovacions espectaculars (Bernete, 2010).

Per als joves actuals, utilitzar Internet és natural. Es pot afirmar que cada generació i cada grup social "naturalitza" les tecnologies que tenen al seu abast i intenta treure'n partit. Però, encara queda molt per descobrir al voltant dels usos tecnològics en els quals s'ocupen els nostres joves i, encara més, sobre la transcendència d'aquests en el conjunt de les relacions socials i els processos de socialització.

Aquestes noves generacions estan protagonitzant un canvi d'hàbits important no solament en aspectes de la vida quotidiana i de les relacions socials, sinó també en l'àmbit laboral: prioritzen la vida personal sobre la feina, tenen accés a informació rellevant més fàcilment, exigeixen feedback en temps real, valoren la flexibilitat d'horaris i la responsabilitat social, i tot això fa que el seu compromís amb les empreses sigui significativament menor que el de les generacions anteriors.

Per a Ismael Peña-López²² (2007) el terme Natiu i Immigrant Digital és una fal·làcia i introdueix el terme Experts 2.0, on importa la maduresa, l'experiència i el coneixement general. I amb tot açò, tenen en comú la passió per aprendre,

22 Peña-López, I. (2007) Skills of an expert knower 2.0 / learner 2.0. ICTlogy. <http://ictlogy.net/2007/11/07-skills-of-an-expert-knower-20learner-20/>

l'autonomia, la creativitat, estar sempre en línia, la multitasca i el treball en equip, però, mai l'edat com a diferenciació entre uns i altres. Així cadascú tria la seva implicació a la xarxa, i el que no disposa de coneixements els adquireix, però ningú es queda fora per pertànyer a una generació o a una altra.

Finalment, després de revisar els texts es veu que l'edat no és rellevant. És a dir, que saber l'edat d'una persona no ens diu res sobre les pràctiques digitals que desenvolupa, però sí de les activitats dins de la tecnologia.

BIBLIOGRAFIA

AGUDO, S; PASCUAL, M.A; FOMBODA, D. "Usos de las herramientas digitales entre las personas mayores". *Comunicar*. Vol. XX (2012), nº 39, pp. 193-201

BERNETE, F. "Usos de las TIC, Relaciones sociales y cambios en la socialización de las y los jóvenes". *Revista de estudios de juventud*. (2010), nº88, pp. 97-114.

BOYD, D. *It's complicated. The social lives of networked teens*. Yale University, 2014

BRINGUÉ, XAVIER; SÁBADA, CHARO. *La generación interactiva en España. Niños y adolescentes ante las pantallas*. Barcelona: Ariel, Colección Fundación Telefónica, 2009 (Cuaderno nº 22). ISBN: 978-84-08-09111-0

BUSÓN, C. "La importancia de la información de los nativos e inmigrantes en entornos digitales en la era de la conectividad". *Revista Comunicación y Ciudadanía Digital COMMONS*. Vol. 2 (Noviembre, 2013), núm. 3, pp. 128-149.

CROVI, M. DELIA . "Jóvenes, migraciones digitales y brecha tecnológica". *Revista Mexicana de Ciencias Políticas y Sociales*. Vol. LII (mayo-agosto, 2010), núm. 209, pp. 119-133.

FEIXA, C; FERNÁNDEZ, A; FIGUERAS, M. "Generación Hashtag. Los movimientos juveniles en la era de la web social". *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y juventud*.

Vol.14 (2016), núm. 1, pp. 107-120

FLORES, J. M. "Internet ya es una realidad..... y la Brecha Digital, también. Mitos y realidades de Internet en la sociedad". *A Distancia*. Vol. 22 (2004) núm.1, pp. 168-175. ISSN 1133-1151

FUEYO, M.A. "Comunicación y educación en los nuevos entornos ¿Nativos o cautivos digitales?". *Revista Ábaco*. 2º Época. Vol. 2-3 (2011), núm. 68-69, pp. 22-28

FUNDACIÓ CREAMUTUR. *Els hàbits socials i les NTIC: tendències*. Barcelona: Fundació Creafutur, 2008.

GARCÍA, FRANCISCO; ROSADO, MARÍA J. (2012) "Conductas sociocomunicativas de los nativos digitales y los jóvenes en la web 2.0". *Comunicación y Sociedad*. Vol. XXV (2012), núm. 1, pp. 15-38

GARCÍA, M. "Hábitos de consumo de información de actualidad en los jóvenes. ¿Cómo interpretan la realidad y participan en los medios de comunicación? Estudio de casos: jóvenes de 18 a 20 años". A: *Trabajo Fin de Máster Universitario. Comunicación y Educación en Red: de la Sociedad de la Información a la Sociedad del Conocimiento*. UNED, 2015.

GARCÍA, S; ALMANSA, A; CRUZ, M.R. "Adultos y mayores frente a las TIC. La competencia mediática de los inmigrantes digitales". *Comunicar*. Vol. XXIV (2016), núm. 49, pp. 101-109

GARCÍA, F., et al. (2011) "Señas de identidad del "nativo digital". Una aproximación teórica para conocer las claves de su unicidad". *Cuadernos de Documentación Multimedia*. Vol. 22 (2011), pp. 110-127 [En línea] <<http://revistas.ucm.es/index.php/CDMU/article/view/38339>>

GIL, A.M. "La privacidad del menor en internet". *Revista de Derecho, Empresa y Sociedad*. (2013) núm. 3, pp. 60-96. ISSN: 2340-4647

HERNÁNDEZ, M. "Nativos digitales, inmigrantes digitales. Un análisis desde las metáforas". *Diálogos Pedagógicos*. Vol. 10 (2012), núm. 20, pp. 55-73

HOWE, N; STRAUSS, W. *The Next 20 Years. How customer and workforce attitudes will evolve*. Harvard Business Review, 2007.

HOWE, N; STRAUSS, W. *Milenials Rising: The Next Great Generation*. New York: Vintage Books, 2000.

MARTÍN-BARBERO, J. *La educación desde la comunicación*. Bogotá: Norma, 2003.

MORDUCHOWICZ, R. *Los jóvenes y las pantallas. Nuevas formas de sociabilidad*. Barcelona: Gedisa, 2010

PALFREY, J.; GASSER, U. *Born digital: understanding the first generation of digital natives*. New York: Basic Books, 2008.

PERAL, B; ARENAS, J; VILLAREJO, A.F. "De la brecha digital a la brecha psico-digital: Mayores y redes sociales". *Comunicar*. Vol. XXIII (2015), núm. 45, pp. 57-64

PINO, M.R; SOTO, J.G; RODRÍGUEZ, B. "Las personas mayores y las TIC. Un compromiso para reducir la brecha digital". *Pedagogía social. Revista Interuniversitaria*. Vol. 26 (2015), pp. 337-359.

PRENSKY, M. *Enseñar a nativos digitales*. Ediciones SM, 2011

PRENSKY, M. "Nativos Digitales, Inmigrantes Digitales, Parte II: ¿Realmente piensan diferente?". *From On the Horizon. MCB University Press*. Vol. 9 (2001), núm. 6.

PRENSKY, M. "Nativos Digitales, Inmigrantes Digitales". *From On the Horizon. MCB University Press*. Vol. 9 (2001), núm. 5

ROMERO, Y; GÓMEZ, J.I. "Nuevas audiencias, nuevas responsabilidades. La competencia mediática en la era de la convergencia digital". *ICONO 14*. Vol.10 (2012), núm. 3, pp. 8-22. doi: 10.7195/ri14.v10i3.197

SÁNCHEZ, A; CASTRO, D. "Cerrando la brecha entre nativos e inmigrantes digitales a través de las competencias informáticas e informacionales". *Apertura. Revista de innovación educativa*. Vol. 5 (2013), núm. 2, pp. 6-15. ISSN: 2007-1094

SÁNCHEZ, P, et. al. Jóvenes y apropiación de las TIC. Perspectivas desde la investigación SUMAR. *Revista electrónica sobre congresos, encuentros y jornadas institucionales*. Vol. 1 (2015), núm. 1.

OTERO, H. (2009) Nativos digitales. *Los jóvenes y las tecnologías de la información*. CRÍTICA. nº 962 julio-agosto 2009. Pp. 64-69

TAPSCOTT, D. *Grow Up Digital; How the Net Generation is Changing Your World*. McGraw-Hill, 2008

VANDERHOVEN, E; SCHELLENG, T; VALCKE, M. "Enseñar a los adolescentes los riesgos de

las redes sociales: Una propuesta de intervención en Secundaria". *Comunicar*. Vol. XXII (2014),
núm. 43, pp. 123-132

VARGAS, HÉCTOR (2015) "Jóvenes y la vida digital: De hacer vida (pos) moderna". *Entretex-*
tos. año 7, núm. 19, pp. 1-8. ISSN: 2007-5316

VÁZQUEZ, A. "El mito del nativo digital. Repensando el paradigma prenskyano". *Entretextos*.
Año 7 (2015), núm. 19, pp- 1-11. ISSN: 2007-5316

WHITE, D.S; LE CORNU, A. "Visitors and residents: A new typology for online engagement".
First Monday . Vol. 16 (2011), núm. 9.

[En línia] <<http://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/3171/3049>>

